

Vlaams
Parlement

ingediend op **1404** (2017-2018) – Nr. 5
29 mei 2018 (2017-2018)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Marc Hendrickx en Steve Vandenberghe

over het voorstel van decreet

van Cathy Coudyser, Vera Jans, Marnic De Meulemeester,
Tine van der Vloet, Johan Verstreken en Miranda Van Eetvelde

houdende invoering van het programma
'Iedereen verdient vakantie'
in het sociaal toerisme

*Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden,
Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:*

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire,
Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Elke Sleurs,
Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taeldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

- 1404** (2017-2018) – Nr. 1: Voorstel van decreet
– Nr. 2: Advies van de Raad van State
– Nr. 3 en 4: Amendementen

INHOUD

1.	Inleidende uiteenzettingen.....	4
1.1.	Uiteenzetting van Michel Vandendriessche, gedelegeerd bestuurder Pasar vzw.....	4
1.2.	Uiteenzetting van Tom Decraecke, coördinator Koninklijke Villa	6
1.3.	Uiteenzetting van Sara De Jaeghere, vrijwilliger Gandalf vzw.....	6
1.4.	Uiteenzetting van Anna Missinne, voorzitter Stapje in de wereld vzw ...	8
1.5.	Uiteenzetting van Roeland Schaeken, coördinator, en Katrien Ruytjens, voorzitter, Horizont vzw.....	9
1.6.	Uiteenzetting van Frederik Vercammen, coördinator Centrum voor Jeugdtoerisme	11
1.7.	Uiteenzetting van Licorice Leroy, stafmedewerker Netwerk tegen Armoede	13
1.8.	Uiteenzetting van Luc Gobin, directeur Europa, Internationale Organisatie voor Sociaal Toerisme.....	15
1.9.	Uiteenzetting van Bart Vermeulen, directeur Koepel van Attracties & Musea vzw	17
2.	Vragen en opmerkingen van de leden.....	188
3.	Antwoorden van de sprekers	20
	Gebruikte afkortingen.....	24
	Bijlagen: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed hield op 15 mei 2018 een hoorzitting over het voorstel van decreet houdende invoering van het programma 'Iedereen verdient vakantie' in het sociaal toerisme.

Een aantal sprekers gebruikte een powerpointpresentatie. Die presentaties zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Inleidende uiteenzettingen

1.1. Uiteenzetting van Michel Vandendriessche, gedelegeerd bestuurder Pasar vzw

Michel Vandendriessche zegt dat hij bij de hoorzitting op 25 oktober 2016 (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 982/1) al is ingegaan op de visie en strategie aangaande een vernieuwing inzake het sociaal toerisme. Dat is uiteraard een discussie die al lang bezig is, de eerste discussieteksten dateren al van het eind van de jaren negentig.

Intussen is er een nieuw decreet en een transitietraject. Vandaag kan de vraag worden gesteld of de uitgangspunten van dat transitietraject voldoende terug te vinden zijn in het voorstel van decreet. Dat is onmiskenbaar het geval, met een erkenning en 'social branding' van organisaties/partners in een netwerk, het opnemen van meerdere drempels, de bredere vakantieketen enzovoort.

Een zijdelingse bedenking en meteen ook een opmerking over de titel van het voorstel van decreet, is de vaststelling dat in de Internationale Organisatie voor Sociaal Toerisme een bredere definitie wordt gehanteerd van sociaal toerisme. Dat is wellicht een kwestie van woordgebruik, want de doelstellingen van dit voorstel van decreet zitten goed. De vraag is alleen of de titel "houdende invoering van het programma 'iedereen verdient vakantie' in het sociaal toerisme" wel een goede keuze is. Wat is dan de bredere benadering van sociaal toerisme? Kunnen er dan nog andere programma's worden ingevoerd, zoals zorgtoerisme, dagtoerisme enzovoort?

Jeugdtoerisme beschouwt de spreker per definitie als een vorm van sociaal toerisme. Er is wat verwarring in de teksten: soms is er sprake van het Agentschap Toerisme Vlaanderen, soms van het Steunpunt Vakantieparticipatie.

Bij de definities, in artikel 2 van het voorstel van decreet, beperkt men zich tot 'vakantie' en zijn daguitstappen uitgesloten. Daguitstappen zijn nochtans belangrijk in het geheel van het sociaal toerisme en dat komt hier niet tot uiting, al was er wel sprake van bij de toelichting van het voorstel van decreet. Dat geldt ook voor het klassieke sociaal toerisme, zoals dat lange tijd heeft bestaan. De evaluatie heeft uitgewezen dat er een bijsturing nodig is, het heeft geen zin om vast te houden aan het verleden, maar er moet toch ook over worden gewaakt dat het verleden niet volledig buiten beschouwing wordt gelaten. De vakantiecentra in het sociaal toerisme hebben immers een bijzonder rijke ervaring met drempels en met de hele vakantieketen. Dat komt in het voorstel van decreet echter zo goed als nergens meer aan bod, wat leidt tot een wat verkeerde beeldvorming over de problematiek en de sector.

In artikel 4 wordt te sterk ingezet op labels, controle en vergunningen waar eerder een losser en breed netwerk te verkiezen is. Bij de mondelinge toelichting werd echter beklemtoond dat TVL een coach wil zijn en dat is uiteraard een goede zaak. Een coach is immers te verkiezen boven overregulering en bestraffing.

Wat artikel 6 betreft, is het zeer goed dat er een breed netwerk kan komen van heel diverse partners die een charter ondertekenen. Er moet wel worden gevreesd dat een charter ondertekenen soms niet voldoende is. De missie en het engagement moeten ook blijken uit de doelstellingen in statuten van een organisatie. Hij vindt persoonlijk MVO een zeer mooi verhaal, maar vaak is dat niet diepgaand genoeg. Overigens zouden partners die geen vzw-statuuut hebben het moeilijk kunnen krijgen om vrijwilligers in te zetten, onder meer om fiscale redenen.

Inzake kennisopbouw en -uitwisseling, vermeld in artikel 8, is het positief dat TVL die rol kan opnemen. In zijn beleidsnota (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 155/1) verwees de minister weliswaar naar de vroegere MOP's. Die deskundigheid wordt nergens gevaloriseerd en er moet worden gevreesd dat Toerisme Vlaanderen te weinig de logiesector kent en te weinig weet over het omgaan met drempels. Een vakantiecentrum is veel meer dan het aanbieden van een bed, er werken ook deskundige vrijwilligers en er is ook een zeer breed bereik van doelgroepen. Dat er ondersteuning op dat vlak komt, is echter een positieve zaak.

In artikel 9 wordt gesteld dat het organiseren van vakanties een kerntaak moet zijn binnen de organisatie. Dat sluit heel wat organisaties uit die veel doelgroepvakanties organiseren maar dit niet als hun kerntaak beschouwen. De spreker vermeldt hier het voorbeeld van Samana: die organisatie heeft dat niet als kerntaak, maar ze organiseert wel zeer veel vakanties voor zieken.

In verband met artikel 10, vraagt hij wat de bedoeling is van aanvullende subsidies voor de drempel armoede. Die drempel is weliswaar zeer belangrijk, maar de vraag is of andere drempels op bepaalde momenten ook niet in beeld moeten komen. Het begeleiden van zieken tijdens vakanties bijvoorbeeld kost handenvol geld en vergt een grote inzet van vrijwilligers en vaak gaat het daar niet om een armoedesituatie.

In hetzelfde artikel is sprake van bovenlokale werking. Er moet worden voorkomen dat er een situatie komt met tal van kleine projecten die door TVL worden gesubsidieerd; dat is veeleer een taak van de gemeentebesturen of lagere overheden.

De enveloppefinanciering draagt bij tot vereenvoudiging en minder planlasten en is dus een goede zaak. Planlasten moeten zo laag mogelijk worden gehouden en hopelijk zal men dat ook bij TVL inzien.

De impulsprojecten zijn een goede zaak volgens de spreker, al gelooft hij niet dat een resem kleine projecten tot veel innovatie zal leiden. Dat er aan innovatie wordt gedacht en aan bijkomende middelen voor de ondersteuning daarvan, is op zich wel goed.

Hij besluit dat het op zich om een goed voorstel van decreet gaat. De transitie-middelen zijn er allemaal goed in opgenomen en het is vernieuwend, zij het niet echt nieuw. Er zal naar zijn mening geen explosie komen op het vlak van het bereiken van meer mensen, maar dit voorstel van decreet is wel een goede aanzet. Tot slot wijst hij nog op een probleem op het federale niveau, namelijk de wetgeving inzake de verkoop van pakketreizen. De richtlijnen die daarin worden geformuleerd maken het moeilijk voor sociaal-toeristische organisaties om meerdaagse reizen te organiseren. Daar zal toch moeten worden naar gekeken, om te vermijden dat partners die hier worden ondersteund, elders het leven zuur wordt gemaakt.

1.2. Uiteenzetting van Tom Decraecke, coördinator Koninklijke Villa

Tom Decraecke zegt dat de Koninklijke Villa een zorghotel is, dat inzet op leven en kwaliteit van leven, een gezonde levensstijl en welzijn. In het zorghotel komen mensen tot rust in een mooi onderdeel van het kustergebied, want het gebouw ademt rijke geschiedenis uit. De Koninklijke Villa biedt vakantie met zorg aan, genieten in een veilig kader. De spreker stelt dat hij het voorstel van decreet dan ook heeft gelezen vanuit een zorgperspectief.

Met de titel "(...) 'Iedereen verdient vakantie' in het sociaal toerisme" is de vraag of er dan ook een decreet komt over 'Iedereen verdient vakantie' in het zorgtoerisme, maar de tekst blijkt voldoende duidelijk te zijn. Er is immers aan twee basisprincipes voldaan: het wegwerken van alle drempels in de vakantieketen, door de kracht van een netwerk dat MVO samenbrengt.

De spreker hoopt dat de uitvoering van dit voorstel van decreet zal leiden tot een nog sterker netwerk dan wat al bestaat. TVL en het Steunpunt Vakantieparticipatie verdienen alle lof, want zij zetten zeer sterk in op het faciliteren van dat netwerk. Dat is een voorbeeld voor hoe de overheid mensen kan samenbrengen. Het is hopelijk niet de bedoeling met de vinger te gaan wijzen, want in de tekst is onder meer sprake van boetes en het netwerk krijgt er een zeer formele vorm. Hopelijk zal de kracht van het huidige, dynamische netwerk toch bewaard blijven.

Wel belangrijk is dat een kwaliteitslabel voor zorg kan worden omschreven. Alleen maar meer hotels noemen zich zorghotel, vanuit de idee dat ze toegankelijk zijn. Dat volstaat echter niet. In de praktijk wordt vastgesteld dat gasten de aanwezigheid van zorgend personeel als zeer veilig ervaren, waardoor de Koninklijke Villa zich ook in het buitenland als zorghotel kan profileren. Dat is een instrument dat nodig is voor een zorghotel en dit voorstel van decreet zal hopelijk een aanzet hiertoe kan zijn. Een toeristische regio zoals Vlaanderen is immers aantrekkelijk als niemand uit de boot valt. Zo komt er in de Koninklijke Villa bijvoorbeeld een Limburgse familie op bezoek, waarvan de vader nierdialysepatiënt is. Een Antwerpse MS-patiënte heeft naast toegankelijkheid ook nood aan zorg. Ook buitenlandse toeristen die naar hier komen voor het erfgoed van Wereldoorlog I of voor de kunststeden, hebben recht op verpleegkundige zorg. Het is van groot belang dat TVL ook in het buitenland toerisme met zorg kan promoten of kan aantonen dat Vlaanderen grote inspanningen doet om alle drempels weg te werken. In de praktijk wordt vastgesteld dat het de combinatie van drempels is die vaak het nemen van vakantie bemoeilijkt.

Uit de tekst kan soms moeilijk worden afgeleid wie wat zal doen. Er is sprake van verschillende actoren: TVL, het steunpunt en de stuurgroep. Het is belangrijk om duidelijk te omschrijven wie er welke taken heeft.

De spreker gewaagt van een mooi voorstel van decreet. Vroeger werd de nadruk gelegd op armoede, nu is er een zeer brede scope. Dit voorstel van decreet is een goede aanzet om te voldoen aan de huidige maatschappelijke context.

1.3. Uiteenzetting van Sara De Jaeghere, vrijwilliger Gandalf vzw

Sara De Jaeghere is leerkracht Sociale Wetenschappen. Ze spreekt hier als vrijwilliger bij Gandalf vzw, maar ook vanuit haar ervaring als hulpverlener bij kansarme gezinnen. Gandalf heeft een groep enthousiaste vrijwilligers die sinds 1995 kansarme gezinnen een vakantie aanbieden. Mensen in armoede ervaren verschillende drempels, onder meer ook inzake cultuur en vrije tijd. Dat zijn nochtans belangrijke zaken, niet alleen voor een persoon, maar ook voor een gezin. Met problemen die elkaar opvolgen is er voor gezinnen in armoede echter weinig tijd en ruimte om met vakantie te gaan, zeker als het om een week gaat.

Gandalf vzw is inmiddels bijna vijftientwintig jaar actief. Het kiest bewust voor gezinsvakanties, met verschillende gelaagdheden: voor het gezin is het qualitytime, weg van de stress, en voor de mensen van Gandalf is het een enorme verrijking, door de ontmoeting tussen arme en niet arme mensen.

Gandalf staat er gelukkig niet alleen voor. Het werkt samen met zeventien OCMW's en Welzijnsschakels over de ganse provincie West-Vlaanderen. Zij komen met een aanbod van een gezin dat nood heeft aan vakantie en vervolgens gaan medewerkers van Gandalf driemaal op huisbezoek, waarna ze samen op vakantie gaan en ook instaan voor de nazorg.

Elk jaar gaat het ongeveer om negen gezinnen, wat dertig à veertig personen betekent. In het totaal zijn er zo ongeveer 75 deelnemers. Tot nog toe heeft Gandalf op die manier al meer dan duizend mensen bereikt, wat ongeveer 225 gezinnen zijn.

Een gezinsvakantie organiseren is een grote opgave. Er moet worden gezocht naar een geschikte locatie, met bijvoorbeeld een eigen kamer voor het gezin.

Gandalf kan rekenen op zeer geëngageerde vrijwilligers. Behalve de al vermelde huisbezoeken, de voorbereiding en de nazorg van de vakanties, doen zij ook nog aan fondsenwerving. Een vakantie kost ongeveer 20.000 euro, met als grootste kosten huur, vervoer en gezonde maaltijden. Iedereen die meegaat op vakantie betaalt wel een deel: de gezinnen betalen 50 euro per volwassene, 25 euro per kind, met een maximum van 150 euro per gezin, de vrijwilligers betalen het dubbele. Dit blijft echter ruim onvoldoende om alle kosten te dekken en er wordt dan ook elk jaar gerekend op giften van mensen die de werking genegen zijn.

Gandalf is erkend door de Vlaamse overheid onder het decreet Toerisme voor Allen van 18 juli 2003 en krijgt sindsdien subsidies. Het heeft al vijftien jaar een erkenning, hoewel het niet kon voldoen aan de kwantitatieve vereisten van ofwel tweemaal een vakantie van vier overnachtingen en zeventig personen, ofwel een vakantie van zes overnachtingen en honderd personen. Voor Gandalf is dat zo goed als niet haalbaar. De eerste twee jaar werd dat geprobeerd, maar het lukte niet met dezelfde kwaliteit en er werden ook geen geschikte huizen gevonden. Sinds 2005 heeft het dan de in het decreet opgenomen uitzondering gekregen van de bevoegde minister. Het decreet bepaalt immers: "Voor de private rechtspersonen die op het moment van de inwerkingtreding van dit decreet al minstens vijf jaar rechtspersoonlijkheid genieten, kan de Vlaamse Regering afwijken van de in het eerste lid gestelde voorwaarden.". Gandalf is zeer dankbaar dat het al viermaal een uitzondering heeft gekregen. De minister schreef dat hij veel belang hechtte aan de inspanningen die de vereniging de afgelopen jaren heeft geleverd om vakanties mogelijk te maken voor gezinnen in armoede.

Zoals de indieners van het voorstel van decreet terecht hebben opgemerkt bij artikelen 5 en 11 is het zonder extra ondersteuning voor Gandalf quasi onmogelijk om een vakantie op te zetten. Het is dan ook zeer verbazend dat er nu een criterium voorligt waarbij geen uitzondering meer mogelijk is zoals die sinds 2003 werd toegekend. De kwantitatieve aspecten worden immers verdubbeld en zijn zonder meer onhaalbaar. Als dit voorstel van decreet wordt goedgekeurd, zal dat zo goed als de doodsteek zijn voor Gandalf. Het zal dan immers weer zelf voor alle financiële middelen moeten gaan zorgen en wordt dan vijftien jaar teruggeworpen in de tijd. De vakanties die Gandalf aanbiedt, betekenen voor de betrokken gezinnen nochtans een grote meerwaarde voor het participeren in de samenleving en hun gevoel van zelfwaarde. Bovendien werkt het ook drempelverlagend naar de toekomst. De spreekster vraagt daarom dat toch zou worden overwogen opnieuw in een uitzondering te voorzien, zodat een organisatie zoals vzw Gandalf subsidies van de Vlaamse overheid kan krijgen.

1.4. Uiteenzetting van Anna Missinne, voorzitter Stapje in de wereld vzw

Anna Missinne zegt dat de vzw Stapje in de wereld, waarvan zij medeoprichtster is, inmiddels drie jaar bestaat. Het doelpubliek zijn mensen die moeten rondkomen met een veel te klein budget. Het voorliggende voorstel van decreet wil drempels wegwerken en een algemene verbreding van de inzet realiseren. Dat wordt absoluut toegejuicht.

Stapje in de wereld heeft als doelstellingen:

- financiële drempels wegwerken door slechts een kwart en zelfs minder van de kostprijs te vragen. De gemiddelde bijdrage is 26 euro, terwijl de kostprijs 200 à 240 euro bedraagt;
- persoonsversterkend werken, want dat vergroot de zelfredzaamheid. Dit gebeurt via activiteiten die het zelfbeeld herstellen en door te focussen op de kwaliteiten van iedereen. Dit helpt hen om uit de put te geraken en hun eigenwaarde terug te vinden en het werkt drempels weg bij het solliciteren;
- inclusief werken: drie generaties samen, inwoners van autochtone en allochtone komaf en mensen in een rolstoel.

Het doel is dus drempels weg te werken en er moet dan ook over worden gewaakt dat er geen nieuwe drempels worden ingebouwd. Het voorstel van decreet bouwt voor de sociaal-toeristische organisaties echter nieuwe drempels in, zelfs in die mate dat Stapje in de wereld in die modus niet had kunnen starten. De lat ligt veel hoger en zelfs te hoog. Dit voorstel van decreet bouwt de facto een groeistop in voor sociaal-toeristische organisaties, terwijl het meent drempels weg te werken.

Twee jaar bewijzen dat vakanties kunnen worden georganiseerd in plaats van één jaar is een hogere drempel. Caritas hielp Stapje in de wereld door het eerste jaar, maar of zij dat ook een tweede jaar zouden doen, is helemaal niet zeker. De drempel van het bewijzen dat vakanties kunnen worden georganiseerd – artikel 10, 1°, van het voorstel van decreet – zou dan ook op één jaar moeten worden gehouden.

Minstens 150 unieke deelnemers is een veel hogere drempel dan de huidige zeventig. Dit betekent dat jaarlijks 25.000 euro aan inkomsten moet worden aangetrokken naast de subsidie en dat is veel meer dan 10.000 euro extra inkomsten zoeken voor zeventig unieke deelnemers. Kinderen gaan soms mee op een gezinsvakantie en op een kindervakantie, maar tellen maar eenmaal mee. Wie als Vlaming in Wallonië woont, telt ook niet mee voor de cijfers. Haar organisatie slaagde er in 2017 in om 151 unieke mensen uit de doelgroep te bereiken, maar daarvoor werd aan 204 mensen vakantie aangeboden. Het is dan ook van groot belang om de nieuwe drempel van 150, waarvan sprake in artikel 10, 3°, op zeventig te houden.

In verband met de vereiste van minimaal vier overnachtingen per vakantie (artikel 10, 3°) zegt de spreekster dat er duidelijk een tendens is naar kortere vakanties, bijvoorbeeld voor weekendverblijven en citytrips. Mensen zijn gemakkelijker te overhalen voor kortere vakanties en verblijven. Zo kunnen ouders en kinderen vertrouwen opbouwen om ook langer mee te gaan. Dit werkt drempelverlagend. Zij pleit er ook voor de deelnemers in het kader van artikel 12 mee te tellen voor het aantal unieke deelnemers. Out of the box denkende experimentele zaken die in een projectsubsidie komen, worden niet meegerekend voor het unieke aantal deelnemers. Zo is het al gebeurd dat vaders mee met een kind op vakantie gaan en een deel van de tijd vrijwilligerswerk doen, bijvoorbeeld een lokaal in het vakantiehuis schilderen. Met de vrijwilligersvergoeding hebben ze dan het gevoel dat ze een deel van de kosten van de vakantie terugverdiend hebben, wat hun zelfvertrouwen stimuleert.

De drempel van minimum vier overnachtingen zou dus moeten worden verlaagd naar twee overnachtingen en het totale aantal deelnemers zou in aanmerking moeten worden genomen.

Het is positief dat sociaal-toeristische organisaties die specifiek inspelen op de vakantiedrempel armoede, aanspraak kunnen maken op aanvullende subsidies. Haar organisatie ontvangt nu de facto 50 procent van de kostprijs van de vakanties en meer dan de helft van de tijd gaat naar het verzamelen van de overige 50 procent. Een vakantie kost nochtans gemiddeld maar 40 euro per persoon per dag, er wordt dus zeer zuinig omgesprongen met de financiële middelen.

Afgezien van Stapje in de wereld in Leuven, bevinden ook Gandalf in Oostkamp, AJOK in Deurne en BiJeVa in Lede zich in dezelfde situatie. Ook zij geraken niet aan 150 unieke deelnemers. Zij houden dan ook hun hart vast want zonder die steun van Vlaanderen kunnen ze niet voortwerken.

De spreekster besluit met een uitnodiging aan de Vlaamse volksvertegenwoordigers om dergelijke vakantie zelf mee te maken, want zo kunnen zij voelen hoe zij mee voor deze mensen het verschil maken.

1.5. Uiteenzetting van Roeland Schaeken, coördinator, en Katrien Ruytjens, voorzitter, Horizont vzw

Katrien Ruytjens zegt dat ook zij vrijwilliger is. Ook Horizont vzw heeft een kijk vanuit de armoedeproblematiek, zoals de vorige sprekers. De schaalgrootte verschilt wel en de opmerkingen bij het voorstel van decreet moeten dan ook vanuit dat standpunt worden bekeken.

Horizont is al vijftien jaar lang een netwerkorganisatie. Van meet af aan was duidelijk dat samenwerking met tal van andere partners nodig was om de drempels te kunnen wegwerken. Horizont heeft als missie zinvolle vrijetijdsbesteding toegankelijk te maken voor mensen met een beperkt budget. Het begrip 'vrijetijdsbesteding' is daar belangrijk, want zoals andere actoren ook al stelden, is het gebruik van de term 'vakantie' in het voorstel van decreet wat verwarrend. Bij de definities is sprake van vakantie met minstens één overnachting, maar bij de toelichting werd gesteld dat het ook over andere activiteiten moet gaan dan louter vakantie met overnachting. Horizont biedt vakanties aan, maar zet bijvoorbeeld ook in op bussen naar concerten en gegidste wandelingen. Het is dus zaak om duidelijk te omschrijven wat met 'vakantie' wordt bedoeld.

In de bewoordingen van het voorstel van decreet is Horizont enerzijds een sociaal-toeristische organisatie en anderzijds een bemiddelingsorganisatie. De Rap op Stapmethodiek is vanuit Horizont ontwikkeld en uitgerold over Vlaanderen. Uit het jaarverslag blijkt dat er zeer veel aan bemiddeling wordt gedaan.

Wie zijn de vakantiegangers?

Roeland Schaeken zegt dat het belangrijk is om zicht te hebben op wie de vakantiegangers zijn. Dat gebeurt op een zeer eenvoudige manier: via het klevertje van het ziekenfonds kan al worden nagegaan of iemand recht heeft op een verhoogde tegemoetkoming. Voorts gaat het om mensen die doorverwezen worden door het OCMW en een leefloon hebben of in schuldbemiddeling zijn en werknemers van maatwerkbedrijven.

Evolutie Horizont valt samen met vrijetijdswens vakantiegangers

Horizont is wat uniek doordat het van meet af aan steeds in dialoog is gegaan met de vakantiegangers. Eigenlijk zijn alle producten die tijdens de vijftien jaar werking zijn ontwikkeld, het resultaat van die dialoog. Bij Horizont Themavakanties gaat het om vakanties in binnen- en buitenland, begeleid door vrijwilligers en met ondersteuning van Horizont. Horizont Reispakketten zijn de reizen die worden georganiseerd voor sociale organisaties die met dezelfde doelgroep werken, maar vakanties niet als corebusiness hebben en een beroep doen op de deskundigheid van Horizont. Daarnaast is uit de dialoog tien jaar geleden Rap op Stap ontstaan, dat ondertussen uitgegroeid is tot tien kantoren in Limburg en intussen al zowat negentig kantoren, verspreid over Vlaanderen.

Met de themavakanties en de reispakketten samen werden in 2017 961 mensen op reis gestuurd. Hun tevredenheidsgraad over de aanpak bedroeg 89 procent. Uit de slide blijkt dat er vakantiegangers van over heel Vlaanderen zijn en dat ook de reispakketten verspreid zijn over een brede sector: welzijnsorganisaties, de psychiatrie, beschut wonen enzovoort.

Rap op Stap

De Rap op Stapmethodiek is een deelwerking van Horizont vzw. Er werd vastgesteld dat er bij kansarme mensen die zich niet verenigen, een sterke behoefte bestond aan vrijetijdsbemiddeling. Niet elke kansarme vindt het prettig om aan te sluiten bij een vereniging of altijd geassocieerd te worden met die groep. Er is dan begonnen met toeleiding en bemiddeling. Het gesprek werd aangegaan via een wekelijkse zitdag in de bestaande kantoren en alle drempels – dus niet alleen de financiële – zijn daarbij bespreekbaar. Na dat gesprek kunnen er ook telefonisch boekingen worden gedaan. Er wordt ook geprobeerd om vindplaatsgericht te werken.

Er zijn intussen tien kantoren in Limburg, van waaruit vorig jaar 16.135 boekingen werden gedaan, voor meer dan 9000 volwassenen en bijna 7000 kinderen. In de volgende dia wordt de spreiding weergegeven over de verschillende gemeenten waarmee wordt samengewerkt, evenals een opsplitsing per type van de boeking. In 36,6 procent van de gevallen gaat het om daguitstappen, die vaak een hefboom zijn om meerdaags te gaan participeren.

Nieuw decreet – nieuwe kansen

Zoals al werd aangegeven, is vakantie meer dan een overnachting. Het gaat meer om een proces. Het was goed dat dit ook zo werd gesteld bij de mondelinge toelichting van het voorstel van decreet, maar uit de tekst blijkt het niet zo duidelijk.

Als een decreet wordt uitgewerkt, dan moet er ook aandacht zijn voor de middelen. Momenteel is bij Horizont de vraag groter dan de enveloppe van de subsidies en jaarlijks moeten er mensen in armoede teleurgesteld worden.

De spreker ondersteunt de vraag van de schaalgrootte. Het is belangrijk dat de sociaal-toeristische verenigingen aan één zeel trekken, maar daarnaast is het ook belangrijk dat er een regionale dekking is. Dat is een spanningsveld, waarvoor de spreker niet meteen antwoorden heeft. Dat moet zeker worden bekeken, want het is jammer dat lokale initiatieven op die manier dreigen uit de boot te vallen.

Het is zeer positief dat bemiddeling, een initiatief en sterkte van Horizont, in het voorstel van decreet wordt erkend als methodiek. De budgettaire erkenning ontbreekt echter, er zit zelfs geen opening in de tekst, tenzij dat verkeerd werd begrepen.

Katrien Ruytjens tekent hierbij aan dat er wel voor de sociaal-toeristische organisaties wordt voorzien in een erkenning en een mogelijke subsidie, maar bij Horizont is bemiddeling een speerpunt geworden. Louter mensen op vakantie sturen is niet moeilijk, het grote werk zit bij de huisbezoeken, de toeleiding, het werken aan de emancipatie zodat mensen kunnen gaan solliciteren, hun kinderen inschrijven in de sportclub enzovoort. Het voorstel van decreet kan daarvoor een hefboom zijn, maar dan moeten er financiële middelen worden voorzien, of moet minstens de mogelijkheid worden opgenomen dat dit in de uitvoeringsbesluiten wordt geregeld. De bemiddeling is cruciaal.

De verruiming van de doelgroep is de kern van het voorstel van decreet. Het is uitstekend dat er bakens worden uitgezet, maar er moet goed worden nagedacht over de budgettaire implicaties. In de armoedesector blijken de budgetten nu al ontoereikend. Inzake drempels zet het voorstel van decreet de deur wijd open, maar er bestaat toch enige vrees dat de budgettaire groei niet zal volstaan.

Roeland Schaeken merkt nog op dat als vakantie wordt erkend als een grondrecht en als de overheid dat wil ondersteunen, het wat paradoxaal is om daar de voorwaarde aan te verbinden dat extra privémiddelen moeten worden gezocht. Als dat grondrecht wordt erkend, is dat ook een grondtaak voor de overheid om daar invulling en ondersteuning aan te geven. Horizont moet al vijftien jaar op zoek gaan naar gulle giften en daar kruipt zeer veel tijd en energie in, die niet kunnen worden ingezet op de corebusiness.

1.6. Uiteenzetting van Frederik Vercammen, coördinator Centrum voor Jeugdtoerisme

Frederik Vercammen zegt dat het CJT een door de Vlaamse overheid erkende ondersteuningsstructuur is voor meer dan zeshonderd jeugdverblijfscentra en meer dan honderd kampeerterreinen in Vlaanderen. De uitbaters kunnen er terecht voor vorming en informatie, het CJT baat de website jeugdverblijven.be uit enzovoort. Vanuit die rol is het CJT ook de spreekbuis van de uitbaters, ook in deze hoorzitting.

Huidige decreten jeugdtoerisme

Inzake jeugdtoerisme geldt vooreerst het decreet Toerisme voor allen. Daardoor worden, via TVL, sinds 2003 erkenningen en infrastructuursubsidies geregeld voor jeugdverblijfscentra, evenals de subsidies voor de MOP's. Daarnaast is er nog een tweede decreet, dat ressorteert onder het departement CJM. Het decreet Jeugdverblijfscentra regelt de werkings- en personeelssubsidies voor de jeugdverblijfscentra en voor de hostels. De hostels zijn sinds 2017 overgeheveld naar het Logiesdecreet, maar kunnen nog wel via het departement CJM werkings- en personeelssubsidies krijgen. Daarnaast wordt daar ook nog de subsidiëring geregeld van de ondersteuningsstructuren CJT (voor de jeugdverblijven) en VJH (voor de hostels), evenals de werking van de vzw ADJ.

Definitie jeugdtoerisme

Jeugdtoerisme heeft de ambitie om meerdaagse verblijven door jeugdgroepen in de beste omstandigheden te laten plaatsvinden. De uitbaters van jeugdverblijfscentra en kampeerterreinen verhuren daartoe zo geschikt mogelijke accommodatie: een gebouw of een terrein. Het aanbod moet voldoende divers zijn, zodat elke groep zijn gading vindt zonder dat de prijs, de bereikbaarheid, de capaciteit of de periode een onoverkomelijke hindernis vormen.

Vanuit een sociaal oogmerk en vanuit het transitieplan van TVL wordt daarnaast ook gezocht naar acties die de participatie binnen de jeugdgroepen verhogen.

Het is immers belangrijk dat zoveel mogelijk kinderen en jongeren kunnen deelnemen en dat er zo weinig mogelijk drempels blijven. Daarvoor wordt gestreefd naar samenwerking met groepsverantwoordelijken en andere partners die de verblijven en verplaatsingen van jeugdgroepen faciliteren.

Is jeugdtoerisme sociaal?

In de aanhef van de toelichting van het voorstel van decreet wordt gesteld dat "jeugdtoerisme (...) niet per definitie sociaal toerisme is". Dat is wat pijnlijk om te lezen. Sociaal toerisme is immers een vorm van toerisme waarbij vakantie-drempels in de vakantieketen worden weggewerkt die een individu of groep niet op eigen kracht kan overwinnen. Een kind van pakweg tien jaar kan niet zonder zijn of haar ouders op vakantie gaan en zelfstandig drempels overwinnen en dus beantwoordt jeugdtoerisme altijd aan de definitie van sociaal toerisme. Er wordt wel eens opgeworpen dat in een jeugdbeweging ook heel wat kinderen uit de middenklasse zitten, zodat niet van sociaal toerisme kan worden gesproken. In dat geval wordt echter de denkfout gemaakt om het te beperken tot de financiële drempel, terwijl het de verdienste van dit voorstel van decreet is een veel ruimere definitie te hanteren. Op basis van die definitie kan alleen maar worden geconcludeerd dat jeugdtoerisme sociaal is.

Dat blijkt ook uit de praktijk. Er wordt bijzonder veel samengewerkt tussen uitbaters van verblijven, jeugdorganisaties, scholen, instanties die vervoer organiseren of instaan voor activiteiten enzovoort. Er zijn een aantal zichtbare drempels: niet alles is voor elk kind betaalbaar, niet elk kind of elke ouder is vertrouwd met het concept enzovoort. Daarnaast zijn er ook onzichtbare drempels die – gelukkig maar – worden weggewerkt door samenwerking van partners: bijvoorbeeld kindvriendelijke logies, projecten rond kampvervoer en kadervorming voor begeleiders.

Wat verdwijnt?

Het nieuwe decreet Iedereen verdient vakantie zal in de toekomst voor het jeugdtoerisme minder rechtstreekse consequenties hebben. De erkenning en subsidiëring van de jeugdverblijfscentra zal immers door een ander decreet worden geregeld en ook de subsidiëring van de managementondersteuningspunten dreigt weg te vallen.

Jeugdverblijfscentra

Niemand ontkent de positieve gevolgen van het decreet Toerisme voor allen. Dat decreet heeft een enorme verdienste gehad en betekende een grote kwaliteitsinjectie voor de sector. De veiligheid, onder meer de brandveiligheid, is toegenomen en er is nu een duidelijk zicht op het aanbod, waarop de overheid kan inspelen met de subsidies. Een toekomstig apart decreet voor jeugdlogies naast het Logiesdecreet, zal een goede zaak zijn. Een verfijning van criteria, in overleg met de uitbaters, zal wel nuttig zijn en afstemming met een evaluatie door het departement CJM is zeker aangewezen.

Managementondersteuningspunten

In de beleidsnota Toerisme 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 155/1) stelde de minister "In het licht van deze bredere opdracht heroriënteer ik de bestaande overeenkomsten met de managementondersteuningspunten (MOP's), waarbij we hun expertise maximaal valoriseren.". De voorbije jaren zijn verschillende MOP's een zeer actieve partner geweest in het transitieverhaal, maar nu blijken ze in stilte te worden afgevoerd. Dat is jammer, want bij de evaluatie van het decreet Jeugdverblijfscentra door het departement CJM bleek dat er nood is aan

netwerking en aan samenwerkingsverbanden, zaken waar de MOP's voor instonden. Hopelijk zal dit een plaats krijgen in het nieuwe decreet Jeugdverblijfscentra van het departement CJM.

Conclusie

Jeugdtoerisme is onmiskenbaar sociaal toerisme. De stelling dat het niet altijd sociaal toerisme is, ook al is dat 'maar' in de toelichting, is wat jammer en kan hopelijk nog worden geschrapt.

De ondertekening van een charter is ook voor alle jeugdverblijfscentra een logische stap. De spreker sluit zich in dit verband wel aan bij de hoop dat dit geen te formele procedure wordt en dat de huidige dynamiek kan blijven bestaan.

Erkenning en subsidiëring van jeugdverblijfscentra blijven daarnaast een must. Dat kan op termijn via een nieuw decreet worden geregeld. Tot slot pleit hij er nog voor om toch na te denken over een alternatief voor het wegvallen van de MOP's.

1.7. Uiteenzetting van Licorice Leroy, stafmedewerker Netwerk tegen Armoede

Licorice Leroy merkt op dat het Netwerk tegen Armoede 58 organisaties verenigt waar armen het woord nemen. Zij heeft door het vrij korte tijdsbestek niet de kans gehad het voorstel van decreet echt af te toetsen bij de verenigingen of de mensen in armoede, maar het netwerk was wel betrokken bij het voorafgaand traject.

Het Netwerk tegen Armoede staat gematigd positief tegenover dit voorstel van decreet, omdat heel wat bezorgdheden die in het kader van het transitietraject werden geformuleerd, erin zijn opgenomen. Ook het feit dat mensen in armoede extra aandacht krijgen en de bijkomende financiering zijn belangrijk. Toch blijft er nog veel vaag; het Netwerk tegen Armoede hoopt dan ook om ook bij de uitvoeringsbesluiten betrokken te worden.

Gegroepeerd volgens de vijf strategische doelstellingen van het transitietraject sociaal toerisme, zullen een aantal knelpunten, opmerkingen en opportuniteiten naar voor worden gebracht. Dat er duidelijk wordt aangegeven dat vakantie een grondrecht is, is op zich al heel belangrijk.

SD1: Het sociaal toerisme is een transversaal beleid over de verschillende overheden: lokaal, regionaal en internationaal

De basiswerkingen en ontmoetingsplaatsen waar mensen vakantie-ervaringen kunnen opdoen, zijn bijzonder belangrijk. Zoals de vertegenwoordigers van Horizont al stelden, is de erkenning voor bemiddelingskantoren zeer belangrijk. Heel wat verenigingen waar armen het woord nemen zijn een erkend Rap op Stapkantoor, of hebben een niet erkend vrijetijdsloket, waar mensen in contact komen met alles wat met vakantie en vrijetijdsparticipatie heeft te maken. Het is belangrijk om die ontmoetingsplaatsen te behouden en te ondersteunen, want ze vergen veel tijd en energie. Als er geen omkadering is en er geen professionele middelen zijn, kan dit gemakkelijk verloren gaan bij verenigingen die alleen bestaan uit vrijwilligersorganisaties. Het gaat immers om veel meer dan alleen de toeleiding.

Momenteel bestaan er heel veel lokale netwerken waar aan vrijetijdsbemiddeling wordt gedaan. Vaak worden daarbij nieuwe innovatieve zaken uitgetoetst,

terwijl er beter zou worden uitgegaan van wat er al is, zodat dat optimaal kan worden ingezet en verbreed.

Mensen die recht hebben op een UiTPAS kunnen in een andere regio vaak geen gebruikmaken van het lokale aanbod daar en geen korting krijgen voor lokale participatie, zelfs niet van de ene naar de andere UiTPAS-regio. Dat is een groot probleem en het maakt geen verschil of het om vakantie of een daguitstap gaat. Er wordt dus gevraagd dat op elkaar af te stemmen, zodat de mensen krijgen waar ze recht op hebben.

Ook het vervoer is een belangrijk probleem. Mensen zonder auto, met kinderen en bagage, geraken vaak niet op de bestemming voor een verblijf of daguitstap. De Lijn is niet zo goed uitgebouwd als soms wordt gedacht, met soms alleen een enkele bus 's morgens en één 's avonds.

SD2: Elke Vlaming met drempels kan op vakantie gaan

De tweede strategische doelstelling gaat over de verbreding van de doelgroep en de toeleiding. Het is goed dat de doelgroep wordt verbreed als dat ook meer vakanties op maat betekent. Bij mensen in armoede zijn er veel mensen die zorg nodig hebben, die een handicap hebben of te maken hebben met psychische of mentale beperkingen. Als die mensen een betaalbare vakantie op maat van hun zorg kunnen krijgen, dan is dat een heel goed idee. Ook als het gaat om het verbreden van de doelgroep naar ouderen is dat een goede zaak, want er zijn veel alleenstaande ouderen die in schrijnende armoede leven. Bij de mensen in armoede gaat het echter om een complexe problematiek. Als men voor hen vakanties op maat wil blijven bieden, dan mag de aandacht voor en de focus op armoede niet verloren gaan. Bij een verbreding van de doelgroep en de toenemende participatie die daaruit voortvloeit, is het best mogelijk dat er niet meer mensen in armoede op vakantie gaan.

Toeleiding gebeurt ook en is even belangrijk in de bemiddelingskantoren. De kennis, ervaring en professionele expertise die daar aanwezig is, mag niet verloren gaan. Als sociale organisaties of MVO-bedrijven aan sociaal toerisme willen doen, is dat goed. Als zij aan toeleiding willen doen, is dat ook een goede zaak, maar het is dan wel belangrijk dat er vorming gebeurt door mensen in armoede. Op die manier worden zij zich bewust van de drempels die mensen in armoede ervaren en hoe zij daar iets aan kunnen doen.

SD3: Er is een gecoördineerd, actief uitgebreid netwerk van partners van de ruime vakantieketen

Hier gaat het over het charter, de sociaal-toeristische organisaties en de bemiddelingskantoren. Het is op zich goed dat er een charter komt, omdat dit aangeeft dat het niet vrijblijvend is en een engagement vergt. Het moet dan echter wel op een constructieve manier gebeuren. Als er wordt bestraft, zal dat er mogelijk toe leiden dat het engagement om zich in te zetten voor een moeilijk bereikbare doelgroep, snel afneemt. Het coachende element is belangrijk; inzake bestraffing is omzichtigheid geboden.

Op de volgende dia wordt aangegeven wat van belang is voor sociaal-toeristische organisaties. De spreekster heeft begrip voor het standpunt van de kleine organisaties, maar grootschaligheid is ook belangrijk, want met een grotere aanpak kunnen veel meer mensen worden bereikt.

Het is ook heel belangrijk dat blijvend wordt ingezet op het zoeken naar 'nieuwe' mensen en gezinnen, die misschien nog nooit op vakantie zijn gegaan. Vakantie

mag nog zo op maat worden gemaakt maar als ze niet financieel haalbaar is voor hen, kunnen mensen niet deelnemen.

Wat de bemiddelingskantoren betreft, moet voor ogen worden gehouden dat het bij mensen in armoede om uiteenlopende drempels gaat: niet alleen de bestemming en hoe die te bereiken, maar ook de inhoud van de reiskoffers en het inpakken, het toezicht op de kinderen, de zorg voor het huis en de huisdieren enzovoort. Het gaat om tal van problemen, die andere mensen zich moeilijk kunnen voorstellen en het vergt veel tijd en energie om op een goede manier aan bemiddeling te kunnen doen.

SD4: De partners in het sociaal toerisme zijn ondersteund in hun opdracht, in afstemming met het netwerk

Zoals al gezegd, hoopt het Netwerk tegen Armoede betrokken te worden bij de uitvoeringsbesluiten, om daarin de focus te kunnen behouden.

SD5: Alle partners die betrokken zijn in de vakantieketen, kunnen zich zichtbaar verbinden op de 'social branding', vanuit de visie en missie van het sociaal toerisme

Een label is op zich een goede zaak, maar het moet wel mensen verbinden en ze niet bestraffen. Ook langdurige samenwerkingsverbanden tussen aanbieders en vakantiegangers zijn belangrijk, zodat hun expertise kan groeien.

1.8. Uiteenzetting van Luc Gobin, directeur Europa, Internationale Organisatie voor Sociaal Toerisme

Luc Gobin zal het voorstel van decreet bekijken vanuit het Europese en internationale kader.

Is vakantie een mensenrecht?

Om die vraag te beantwoorden verwijst de spreker naar artikel 24 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, dat zegt dat iedereen recht heeft op rust en vrije tijd, met inbegrip van redelijke werkuren en betaalde vakantieperiodes. Dat heeft geleid tot de oprichting van de Wereld Toerisme Organisatie in 1999.

Internationale Organisatie voor Sociaal Toerisme

De Internationale Organisatie voor Sociaal Toerisme verdedigt het recht op vakantie voor een zo groot mogelijke groep mensen. Deze organisatie werd in 1963 opgericht op initiatief van België, Frankrijk, Italië en Zwitserland. Nu heeft ze 156 leden over drie continenten. In Europa zijn er ongeveer honderd organisaties in veertien landen.

De Internationale Organisatie voor Sociaal Toerisme is een netwerkorganisatie met leden afkomstig uit diverse disciplines. Er zijn toeristische organisaties, maar ook organisaties voor specifieke doelgroepen en vertegenwoordigers van de academische wereld. Er zijn toeristische diensten van diverse landen en regio's.

Sociaal toerisme

De verklaring van Montréal omschrijft het begrip 'sociaal toerisme' in vijftien artikelen. Dat begrip is breder dan soms wordt gedacht. Het strategisch plan Sociaal Toerisme in Europa vertrekt vanuit vier grote invalshoeken. Ten eerste is er het aspect inclusie. Iedereen verdient vakantie, iedereen is welkom. Een

tweede invalshoek is de eerlijke tewerkstelling. Dat is vaak een pijnpunt in de toeristische sector. Ten derde moet het sociaal toerisme ten goede komen aan de lokale economie en cultuur. Ten slotte moet het duurzaam zijn in de meest brede zin van het woord, dus inzake omgeving, energie en veiligheid.

Trends, maatschappelijke uitdagingen voor de toekomst

Er zijn enkele duidelijke maatschappelijke trends. Vakantie is veel belangrijker geworden dan in het verleden. Uit de Europese bevolkingspiramides voor 2010 en 2050 blijkt de gestage veroudering van de bevolking. De eerste toeristisch actieve generatie wordt senior en die mensen zullen die gewoonte zo lang mogelijk willen aanhouden. Daarom is het belangrijk om eventuele drempels zoveel mogelijk weg te nemen.

Sociaal toerisme: sector in beweging

Vrije tijd is ook meer dan vroeger essentieel om de batterijen terug op te laden. Er is meer stress op het werk, mensen moeten veel efficiënter werken en er is ook heel wat sociale en familiale druk. Daarnaast is er een zoektocht naar een nieuwe levenskwaliteit. Dat wordt bijna spontaan in een vakantieomgeving ingevuld. Bovendien is het leren op vakantie gaan een basisvereiste geworden voor elke jongere die zich beroepsmatig wil ontplooien in een globaliserende wereld. Ten slotte is het belangrijk om praktische sociale vaardigheden aan te leren door andere culturen te bezoeken, om zo een Europees burgerschap uit te bouwen en te werken aan vrede.

Antwoorden voor de toekomst: strategie voor Europa

Binnen de ISTO werd een strategie voor Europa uitgewerkt. Het toerisme zou moeten erkend worden als de derde industrie van Europa. De ISTO probeert het sociaal toerisme ook te positioneren voor de toekomst. Momenteel werkt men aan een model, het DNA voor het Sociaal Toerisme. Dat model werd al uitgewerkt voor de Vlaamse kust, maar het kan ook op Europees niveau interessant zijn. Bij een vakantie moet de kwaliteit van het leven centraal staan. Vakantie moet toegankelijk zijn. Dat betekent dat drempels moeten worden weggewerkt. Ook het aspect solidariteit is belangrijk. Dat heeft te maken met bepaalde organisaties die ook actief zijn in derdewereldlanden. Het aspect fair business impliceert dat lokale producten worden gebruikt, wat bepaalde ontwikkelingen op gang kan brengen. Ten slotte is er het aspect van de duurzaamheid, het respect voor de omgeving.

Binnen zijn Europese werking heeft de ISTO verschillende aandachtspunten. Een belangrijk element is innovatie, ook sociale innovatie. Er is ook een project rond jeugdtoerisme, namelijk 'Backpacker Europe', dat zich richt tot jongeren die nog nooit met vakantie geweest zijn. Het is de bedoeling om die jongeren een beurs te geven om een reis doorheen Europa voor te bereiden. Ten slotte is er de vakantieparticipatie, een prioriteit voor 2018 en 2019.

Buitenlandse voorbeelden

De vakantieparticipatie bestaat ook in andere landen. In Frankrijk is er het Agence Nationale pour les Chèques-Vacances, een overheidsorganisatie. De niet-uitbetaalde vakantiecheques gaan naar organisaties die mensen helpen om met vakantie te gaan. Het gaat om een breed scala van organisaties die meestal projectmatig werken. Spanje heeft het Instituto de Mayores y Servicios Sociales. Het socialezekerheidsprogramma van de overheid helpt senioren met een beperkt inkomen om in het laag- en schouderseizoen met vakantie te gaan. Het gaat om de betoelaging van de overnachting in commerciële hotels. In Groot-Brittannië

bestaat de Family Holiday Association, een organisatie die met privésponsoring vakanties verstrekt voor families met financiële, mentale en gezondheidsproblemen. Meer voorbeelden zijn te vinden in de publicatie die ter beschikking is.

Vaststellingen in vergelijking met het buitenland

In vergelijking met het buitenland en met de ons omringende landen heeft Vlaanderen een bijzonder grote vakantieparticipatiegraad bij de jeugd. Dat heeft te maken met de maatregelen inzake jeugdtoerisme, jeugdwerk en met zee- en bosklassen. Het concept 'vakantieparticipatie', dat gezien kan worden als een spin-off van Toerisme Vlaanderen, is uniek. Dat maakt een soepele en innovatieve werking op het terrein mogelijk. Vakantieparticipatie slaagt erin om, met een beperkt budget, een groot aantal mensen een vakantiebeleving te geven. Dat is een uniek win-winmodel voor de overheid, de commerciële en de sociale sector. Het sociaal toerisme zorgt voor een belangrijke toename van het aantal overnachtingen. Het verlagen van de prijzen is een mooi initiatief van de aanbodsijde.

Adviezen vanuit de ISTO

Gezien de positieve dynamiek pleit de ISTO voor samenwerking binnen Europa. Dat moet mee opgenomen worden in het decreet. Bij grensoverschrijdende ervaringsontwikkeling zou cofinanciering mogelijk moeten zijn. Ook kennisdeling, samenwerking en upscaling zouden mee opgenomen moeten worden. Dat kan helpen bij het realiseren van een effectenmeting. Het stimuleren van een personeelsuitwisseling kan bijdragen tot de realisatie van Erasmus+-projecten, uitwisselingsprogramma's die zich niet beperken tot studenten. De ISTO vindt ook dat de labeling beperkt moet blijven en voldoende internationaal moet zijn. Zo niet dreigt de impact ervan beperkt te blijven. De totale werking van de vakantieparticipatie heeft momenteel een heel positief imago. Dat beeldmerk wil de ISTO graag versterken. Het creëert namelijk bij veel mensen de goodwill om iets extra te doen. Dat is belangrijk voor het wegwerken van de drempels. Het decreet moet daaraan voldoende aandacht besteden. Ten slotte zou men het spin-offprincipe van vakantieparticipatie als innovator, inspirator en bemiddelaar tussen het sociale en het toeristische veld voldoende vrij moeten houden, zodat er voldoende bewegingsruimte blijft.

1.9. Uiteenzetting van Bart Vermeulen, directeur Koepel van Attracties & Musea vzw

Bart Vermeulen legt uit dat zijn organisatie ruim 250 leden telt uit het Nederlandstalige landsgedeelte. Onder de naam van Toeristische Attracties vzw was ze een van de oprichters van het Steunpunt Vakantieparticipatie. De organisatie was namelijk toen al overtuigd van het belang van sociaal toerisme en van MVO.

De spreker had aanvankelijk de indruk dat het voorstel van decreet slechts weinig aandacht had voor het dagtoerisme en het bezoeken van attracties en musea. In hun mondelinge toelichting hebben Cathy Coudyser en Marnic De Meulemeester die indruk echter gecorrigeerd. Hij benadrukt dat mensen vooral op vakantie gaan omwille van de dingen die ze daar kunnen ontdekken en bezoeken. Toerisme is dus veel meer dan buitenshuis overnachten. Een daguitstap past perfect in dat plaatje. Voor mensen die vakantiedrempels ervaren, is de daguitstap vaak de gemakkelijkste en de meest toegankelijke vakantieform. Eerst doen mensen een daguitstap in groep, later individueel. Een daguitstap is een smaakmaker, een opstap naar een meerdaagse vakantie. Dat blijkt ook uit de cijfers van het Steunpunt Vakantieparticipatie. In 2017 hebben in totaal 157.000 mensen via dat steunpunt een vakantie kunnen beleven. Voor 134.000 mensen ging het om een daguitstap. Dat is meer dan 85 percent.

In het kader van het voorstel van decreet werd er stevig nagedacht over de noden van de huidige samenleving, ook op het vlak van toerisme. Veel mensen hebben geen of nauwelijks toegang tot vakantie, ook al is vakantie een basisrecht. Zijn organisatie staat dus achter het principe 'Iedereen verdient vakantie'. Het is positief dat er aandacht is voor verbinding, voor netwerking en voor MVO. Het is ook positief dat er middelen ter beschikking worden gesteld om het sociaal toerisme te versterken. In dit verband merkt hij op dat het aanbod dat via het steunpunt wordt aangereikt door de attracties en musea, dus de korting die ze aanbieden, helemaal gedragen wordt door de ondernemers zelf. Hoe commerciëler de organisaties zijn, hoe moeilijker het dus is om hen te overtuigen van het belang van hun aanbod voor de doelgroep van het Steunpunt Vakantieparticipatie.

De Koepel van Attracties en Musea heeft een aantal bezorgdheden bij dit voorstel van decreet. De meeste ervan zijn al aangehaald door de andere sprekers. De Koepel heeft vragen bij de termen 'charter' en 'label'. Een charter staat voor een engagement. Een label staat echter voor een reglement dat bepaalt dat aan een aantal – liefst meetbare – parameters moet worden voldaan. Dat betekent dat men moet openstaan voor controle en dat ook een bestraffing of beboeting mogelijk wordt. Dat staat duidelijk in de tekst. Daardoor zouden bepaalde aanbieders terughoudend kunnen worden. De indieners hebben echter benadrukt dat dit niet de belangrijkste focus zal zijn, dat het vooral de bedoeling is om het verbindende aspect verder uit te bouwen. Hoe zullen de attracties en musea reageren als ze beseffen dat zij een korting bieden aan mensen die een vakantiedrempel ervaren, terwijl bemiddelaars en sociale organisaties die zorgen voor de toeleiding, een subsidie ontvangen?

Men kan zich ook afvragen of het Steunpunt Vakantieparticipatie geen duale rol krijgt als het tegelijk netwerkverbinder en controleorgaan moet zijn. Kunnen engagement en netwerkverbinding trouwens wel worden beoordeeld op basis van objectieve en meetbare parameters? De Koepel denkt dat de kracht van een netwerk zit in de samenwerking tussen gelijkwaardige partners. De sterkte van het Steunpunt Vakantieparticipatie is dat het een verbindende factor is bij het overwinnen van vakantiedrempels. Het is onduidelijk of die rol bestendig zal kunnen worden als het steunpunt ook subsidieverstrekker en controleorganisme wordt. Is het niet conflictueus als een instantie zowel subsidieverstrekker als controleorgaan wordt, met een mandaat om terecht te wijzen en te beboeten? Zullen de aanbieders, en dus ook de attracties en musea, niet concluderen dat korting bieden gelijkstaat met controle vragen? De spreker besluit dat ervoor moet worden gezorgd dat de musea en attracties voluit blijven gaan voor dit aanbod, zonder schrik voor controles.

Los van dit voorstel van decreet verwijst hij naar het initiatief dat de koepel heeft genomen op vraag van zijn leden. Het is de bedoeling om een eenvormig en algemeen aanbod uit te werken in het kader van het sociaal toerisme. Dat moet leiden tot een bundeling van de bestaande kortingssystemen tot een enkel sociaal-toeristisch-cultureel tarief. Dat kan onaangename verrassingen aan de ingang voorkomen.

2. Vragen en opmerkingen van de leden

*Steve Vandenbergh*e betreurt dat de oppositie niet betrokken werd bij het uitwerken van dit voorstel van decreet. Deze hoorzitting en de hoorzitting van 25 oktober 2016 hebben gezorgd voor heel wat bijkomende informatie. Nu is het blijkbaar de bedoeling de behandeling van het voorstel van decreet stilaan af te ronden. Op basis van de concrete opmerkingen van het werkveld kunnen er misschien nog wat bijstellingen worden gedaan.

Het vorige decreet hanteerde als voorwaarden: jaarlijks minstens twee vakanties van minstens vier overnachtingen met ten minste zeventig deelnemers, of jaarlijks minstens een vakantie van zes overnachtingen met minimaal honderd deelnemers. Het huidige voorstel van decreet spreekt over minstens twee vakanties van minstens vier overnachtingen, nu met minimaal 150 deelnemers. Het vorige decreet bepaalde dat de minister in sommige gevallen een uitzondering kon toestaan. De mensen van deze doelgroep hebben het namelijk moeilijk om de eindjes aan elkaar te knopen. Hoeveel organisaties hebben er tot op heden gebruikgemaakt van deze uitzonderingsmogelijkheid? Zullen deze organisaties hun subsidiëring verliezen als er binnen de nieuwe regeling geen uitzondering meer kan worden toegestaan?

Op basis van welke gegevens werden de voorwaarden opgemaakt? Waarom werden bepaalde drempels verhoogd? Alle sprekers hebben benadrukt dat een nieuw decreet geen bijkomende drempels mag inbouwen en de bestaande drempels moet wegwerken. Op basis van welke overwegingen werden deze drempels dan verhoogd? Het wegwerken van de drempels is voor zijn fractie een belangrijke voorwaarde om het nieuwe decreet te kunnen goedkeuren.

Een andere voorwaarde voor ondersteuning en erkenning is het verzamelen van bijkomende privémiddelen. Is het de bedoeling om een bepaald bedrag vast te leggen?

Hij steunt de voorstellen rond het jeugdtoerisme en het sociaal toerisme. Alle jeugdtoerisme moet inderdaad als sociaal toerisme worden beschouwd. De erkenning en de subsidiëring moeten daaraan gelinkt worden.

De sprekers hebben het belang van de bemiddelingskantoren geregeld benadrukt. Worden die bemiddelingskantoren gesubsidieerd binnen de nieuwe regeling en zo ja, met welk bedrag? Wat is het verschil met het vorige decreet?

Zullen de managementondersteuningspunten worden afgeschaft? Zo ja, wat moet er gebeuren met de personeelsleden en hun expertise?

Vera Jans heeft geen specifieke vragen. Zij nodigt de sprekers uit om volgende week de livestream van het commissiedebat te volgen. Daar zal blijken welk gevolg er gegeven wordt aan hun opmerkingen.

Bart Caron heeft uit de tussenkomsten begrepen dat men het label niet wil zien als een instrument van controle en bestraffing. Dat aspect vindt hij echter niet terug in de tekst van het voorstel van decreet. Artikel 7 zegt dat elke ondertekenaar kan gebruikmaken van het kwaliteitslabel 'Iedereen verdient vakantie'. Wat verder leest hij echter dat Toerisme Vlaanderen het model en de gebruiksvoorwaarden van het kwaliteitslabel bepaalt. Heeft hij iets gemist? Of heeft die opmerking misschien te maken met het uitvoeringsbesluit?

Bart Vermeulen stelde dat hij geen rolverwarring wil tussen de ondersteuner-bemiddelaar en de subsidiërende-controlerende organisatie. Pleit hij dan voor een verzelfstandiging van het steunpunt Vakantieparticipatie? En wat denken de andere leden van het panel daarvan? Zien zij een alternatief?

Het begrip 'sociaal toerisme' kan breed of smal gedefinieerd worden. Binnen de traditie die hier vertegenwoordigd wordt door Frederik Vercammen en Michel Vandendriessche wordt het sociaal toerisme vrij breed gedefinieerd. Vinden zij dat dit voorstel van decreet het begrip voldoende breed invult? De jeugdverblijfscentra zijn immers mee opgenomen.

Cathy Coudyser stelt vast dat Michel Vandendriessche voorstander is van innovatie in de sector, maar niet gelooft in kleine of eenmalige impulsen. Wat betekent dat concreet? Denkt hij aan projectsubsidies voor een langere periode, bijvoorbeeld minstens twee of drie jaar? Of denkt hij aan innovatie binnen een bepaalde regio of gericht op een bepaalde doelstelling? Moeten er criteria worden opgelegd, die vervolgens ook een beoordeling vergen? Hoe kan men in dat geval planlasten voorkomen? Moet de innovatie misschien een verantwoordelijkheid worden van het steunpunt?

De sociaal-toeristische organisaties die nu gesubsidieerd worden, voldoen aan de nieuwe voorwaarden van het voorstel van decreet, op twee na. Van de vertegenwoordigers van deze organisaties wil het lid graag vernemen of deze nieuwe voorwaarden voor hen totaal onoverkomelijk zijn. Ze had begrepen dat Stapje in de wereld er vorig jaar toch in geslaagd was om 150 deelnemers te laten deelnemen aan vakantie. Misschien is vier nachten echter een te zware voorwaarde.

Met het charter en het label wil men de aanbieders zeker niet demotiveren. Een charter is inderdaad een teken van engagement. Wie het kwaliteitslabel wil, moet voldoen aan een aantal criteria. Dan is er ook een vorm van controle nodig. Zijn er daarvoor nog concretere suggesties?

De bemiddelingskantoren en de MOP's zijn heel waardevol voor de ondersteuning en de expertisedeling. Ze spelen een belangrijke rol in het netwerkmodel. Het is niet de bedoeling die af te schaffen. Dit voorstel van decreet voorziet in een subsidiëring voor de sociaal-toeristische organisaties die ook in het verleden ondersteund werden. Het voorziet ook in middelen voor innovatie. De vraag van de bemiddelingskantoren naar meer middelen is terecht, gezien hun belangrijke rol. Dat moet echter door de minister vastgelegd worden in de uitvoeringsbesluiten, na een participatief traject met het werkveld. Het beleidsdomein Toerisme heeft linken met alle andere beleidsdomeinen. Zo biedt het de mogelijkheid om te pionieren met het transversaal werken. Het is niet de bedoeling dat de middelen alleen van Toerisme komen. Alle betrokken beleidsdomeinen moeten een bijdrage leveren. Vooral de afstemming met Welzijn is belangrijk, bijvoorbeeld in verband met de persoonsvolgende financiering.

Marnic De Meulemeester heeft vastgesteld dat dit voorstel van decreet duidelijk op veel instemming kan rekenen.

Het is de bedoeling om rekening te houden met de suggesties van de sprekers, onder meer over het wegwerken van drempels. Hij begrijpt dat het niet altijd evident is om aan 150 deelnemers te geraken. Die problematiek moet grondig worden bekeken. Misschien is er een fusie mogelijk voor bepaalde deelaspecten? Hij erkent dat een charter niet vrijblijvend is, dat het wijst op een engagement. Hij beseft ook het belang van een zekere uniformiteit bij het toekennen van kortingen.

De mogelijkheden van de Internationale Organisatie voor Sociaal Toerisme moeten ten volle worden benut. Tot nog toe waren die onvoldoende bekend.

3. Antwoorden van de sprekers

Licorice Leroy antwoordt dat er momenteel geen vaste subsidie is voor de bemiddelaars. Er zijn grote verschillen tussen de verenigingen. In Oost-Vlaanderen is er een subsidie van 3000 euro per jaar voor het opstarten van een Stapkantoor. In de andere provincies is er geen subsidiëring. In West-Vlaanderen zijn de verenigingen heel wat welzijnssubsidies kwijtgespeeld door het wegvallen van de persoonsgebonden bevoegdheden van de provincies. Deze subsidies

waren niet specifiek bedoeld voor het realiseren van vrijetijdsparticipatie, maar soms konden ze wel daarvoor gebruikt worden, omdat ze zorgden voor wat meer financiële ruimte binnen de vereniging. Vrijetijdsparticipatie gaat trouwens niet alleen over met vakantie gaan, maar ook over participatie aan lokale activiteiten. Ze dringt erop aan dat het wegvallen van de provinciale subsidiëring zou aangegrepen worden voor het realiseren van een grotere gelijkheid binnen de ondersteuning. Ze vindt het positief dat de verenigingen erkend worden in hun begeleidende rol, maar ze vindt dat ze daarvoor ook ondersteund moeten worden.

Bart Vermeulen merkt op dat Toerisme Vlaanderen heel wat toeristische subsidies toekent. Het agentschap beschikt over diensten die subsidiedossiers beheren. Misschien kan het ook een rol spelen binnen dit voorstel van decreet. Dan zou het Steunpunt Vakantieparticipatie kunnen focussen op zijn verbindende rol binnen het netwerk.

Michel Vandendriessche is van oordeel dat dit voorstel van decreet een brede definitie hanteert van het begrip 'sociaal toerisme'. Het wil de verschillende drempels aanpakken, binnen een netwerk met diverse partners. In het verleden beperkte het sociaal toerisme zich tot het aanbieden van goedkope logies. Het succes van het model van het Steunpunt Vakantieparticipatie is dat diverse soorten partners zich engageren met eigen middelen en dat dit uiteindelijk resultaten oplevert. Een subsidiëring is niet altijd essentieel.

Hij vraagt zich wel af of er niet moet worden ingezet op specifieke drempels. Op zich heeft hij geen problemen met projectsubsidies, maar hij vraagt zich wel af wat de impact kan zijn van innovatieve impulssubsidies als het gaat over een eenjarig project met lage bedragen. Misschien moet er op een andere manier worden gewerkt aan innovatie, bijvoorbeeld binnen een steunpunt. Hij heeft de indruk dat de impulssubsidies ingezet zullen worden als een troostprijs voor de organisaties die niet erkend worden als sociaal-toeristische organisatie. Misschien kan Toerisme Vlaanderen wat meer budget reserveren voor sociale aspecten door te besparen op andere vlakken. Dat is echter een zaak van TVL zelf.

De rol van de managementondersteuningspunten in het vorige decreet werd goed geëvalueerd. Alle actoren waren het erover eens dat die in de toekomst een andere rol dienen te spelen. De logiesverstrekkers blijven echter belangrijk binnen het netwerk. De rol van de MOP's in het wegwerken van de drempels zou wat versterkt moeten worden.

Frederik Vercammen merkt op dat de werkingssubsidie van de MOP's twee jaar geleden werd stopgezet. 2018 is het laatste jaar met een personeelssubsidie. Het is nog niet duidelijk welke MOP's er in 2019 nog zullen blijven werken, met eigen middelen.

Op de vraag van Bart Caron antwoordt hij dat de controle en de handhaving aan bod komen in artikel 15.

Luc Gobin denkt dat een projectperiode van een jaar te kort is om blijvende resultaten te bereiken. De verschillende partners moeten elkaar leren kennen, ze moeten een projectvoorstel formuleren en een project realiseren. Het project moet achteraf ook geëvalueerd worden. In het buitenland zijn er veel voorbeelden van innovatie. De Vlaamse verenigingen zouden daaraan moeten kunnen participeren. Daarom moet aan een of andere vorm van ondersteuning worden gedacht. De voorbeelden van andere landen en regio's kunnen inspirerend werken.

Anna Missinne antwoordt dat de vier vermelde sociaal-toeristische organisaties elk meer dan zeventig, maar minder dan 150 deelnemers bereiken. Als het bereiken van 150 deelnemers als voorwaarde wordt gehanteerd, dan bakent men de markt af. Voor zeventig deelnemers heeft haar organisatie 10.000 euro nodig. Een beginnende organisatie kan niet meteen over 25.000 euro beschikken. Dat moet kunnen groeien. Ze pleit niet voor een speciale regeling; er is geen probleem als de bestaande basisregeling behouden blijft. Een fusie is ook een mogelijkheid, waarbij de verschillende organisaties samen een dossier indienen bij Toerisme Vlaanderen. De facturen zouden dan verdeeld kunnen worden over de organisaties. Tot nu toe werd dat echter niet aanvaard.

Het is een misverstand dat organisaties zoals Stapje in de wereld lokaal zouden werken. Zestig percent van de deelnemers komt van elders. Het is wel een goed idee om het minimum aantal nachten terug te brengen van vier naar twee.

Ten slotte merkt ze nog op dat het Luc Gobin is die in Vlaanderen het sociaal toerisme gelanceerd heeft en dat hij daarvoor alle lof verdient.

Sara De Jaeghere merkt op dat Gandalf volledig draait op vrijwilligers. Momenteel zijn dat er 35. Ze beschrijft de praktische organisatie van een dergelijke vakantie. Twee dagen vooraf vertrekt er een grote vrachtwagen met onder meer fietsen, buitenspeelmateriaal, lakens en handdoeken. Daarna wordt het eten aangevoerd. De vrijwilligers laden alles uit en maken het domein klaar voor het verwelkomen van de deelnemers. Tijdens de vakantie gaan de ouders in de voormiddag op stap zonder de kinderen. De kinderen doen per leeftijdsgroep een activiteit met de begeleiders. In de namiddag gaan de gezinsleden samen op stap. Daarvoor werden er verschillende mogelijkheden uitgewerkt. 's Avonds is er weer een activiteit voor de ouders. De begeleiding zorgt ook voor ondersteuning op moeilijke momenten, op een empowerende manier. Dat kan te maken hebben met opvoedingsondersteuning of met toeleiding tot de hulpverlening. Dat kan soms het vertrouwen in de hulpverlening herstellen. De begeleiders staan samen met de vakantiegangers aan de afwas en poetsen samen met hen. Een driekoppige kookploeg zorgt voor eten voor 95 mensen. Als de gezinnen terug vertrekken, ruimen de vrijwilligers alles op en brengen ze het materiaal terug. In de maanden daarna bereiden ze de volgende vakantie voor. Dat impliceert overleg, het inzamelen van geld, onder meer door het organiseren van een spaghettifeest, het leggen van praktische contacten en het uitwerken van een programma. Vanaf februari begint elke begeleider een persoonlijke band op te bouwen met een bepaald gezin.

Haar organisatie kan een dergelijke werking niet realiseren voor 150 deelnemers. Dat zou immers betekenen dat het aantal vrijwilligers zou moeten verdubbelen en dat is niet haalbaar. Er is ook geen geschikte infrastructuur voor een dergelijke grote groep. Het gaat namelijk om gezinnen. De kracht van een organisatie als Stapje in de wereld zit trouwens in de kleinschaligheid en de intensieve begeleiding. Dat kan heel drempelverlagend werken. In dit verband merkt ze op dat een van de huidige vrijwilligers vroeger zelf als moeder mee op vakantie geweest is. Dat is alleen mogelijk binnen een laagdrempelige en kleinschalige organisatie.

Anna Missinne vult nog aan dat Stapje in de wereld ook samenwerkt met de Gezinsbond, die ook mensen aanbrengt. Er blijft echter een drempel. Een kleinschalige organisatie kan die mensen gemakkelijker bereiken, maar dat vergt tijd. Daarom is het belangrijk om het minimum te behouden op zeventig personen.

Roeland Schaeken stelt vast dat het voorstel van decreet heel concrete dingen vermeldt rond de subsidiëring van sociaal-toeristische verenigingen, maar niet spreekt over de bemiddeling. Hij beseft wel dat in de uitvoeringsbesluiten nog bepaalde keuzes kunnen worden gemaakt. Hij had echter gevraagd om de subsidiëring van de bemiddeling op te nemen in het decreet.

Tom Decraecke suggereert tot slot om de controle op het charter te laten gebeuren vanuit het netwerk zelf.

Rik DAEMS,
voorzitter

Marc HENDRICKX
Steve VANDENBERGHE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ADJ	Algemene Dienst voor Jeugdtoerisme
AJOK	Alle Jongeren Op Kamp
BiJeVa	Bijzondere Inschakeling Jeugdhulp Vrijetijdsaanbod Bijzondere JeugdVakanties
CJM	Cultuur, Jeugd en Media
CJT	Centrum voor Jeugdtoerisme
DNA	desoxyribonucleic acid
ISTO	International Organisation on Social Tourism
MOP	managementondersteuningspunt
MS	multiple sclerose
MVO	maatschappelijk verantwoord ondernemen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
SD	strategische doelstelling
TVL	Toerisme Vlaanderen
VJH	Vlaamse Jeugdherbergen vzw
vzw	vereniging zonder winstoogmerk